

**O carte demnă de Premiul Academiei Române
„Crișana – Maramureș – Atlas geografic al patrimoniului turistic –
Geographical atlas of tourism heritage”**

**Dr. Dăncuș Mihai
Sighetu Marmației**

Academia Română, cel mai înalt forum științific și cultural al Țării, care în anul 2016 a împlinit 150 de ani de existență, marcați admirabil de conducerea actuală a acesteia – Președinte Domnul Academician Ionel-Valentin Vlad, dar și de întreg Poporul Român, după deliberare a acordat Premiul Academiei Române pe anul 2016 – „Premiul Simion Mehedinți” lucrării „Crișana – Maramureș – Atlas geografic al patrimoniului turistic – Geographical atlas of tourism heritage” apărută la Editura Universității din Oradea. Autorul principal, Prof. univ. dr. Alexandru Ilieș, decanul Facultății de Geografie, Turism și Sport din cadrul Universității din Oradea, a coordonat și contribuit esențial și direct la elaborarea acestei cărți monumentale. Desigur, o asemenea lucrare de proporții ce conține zeci de mii de date științifice, este greu să credem că este rodul unei singure persoane.

Vrem să precizăm și să subliniem generozitatea, dar și excesul de deontologie profesională a domnului Prof. Alexandru Ilieș, coordonatorul lucrării, care a preluat ca și coautori personalități științifice și culturale care intr-un fel sau altul au scris și activat în domeniu, de la care a cerut și a primit date succinte pe o temă sau alta și care toate intrau în cuprinsul acestei cărți. Foarte bine, aşa cum este uzanța științifică, putea să folosească toate aceste contribuții și să facă specificația în text sau în extraso la note și/sau bibliografie. Iată că și-a invins orgoliul și ca un demn om de știință și-a luat ca și „coautori” pe toți acești „colaboratori”.

Lucrarea este monumentală, riguros elaborată și merită această distincție.

Carta, căci Atlasul este o carte, este adevarat, o „carte mai mare”, are formatul de 34 X 24 cm, copertă cartonată și 302 pagini/planșe color.

În partea I, REPERE GEOGRAFICE ȘI ISTORICE, sunt reproduse 129 fotografii care ilustrează texte de specialitate și texte generale. Partea a II-a intitulată RESURSE TURISTICE – PATRIMONIUL POPULAR este capitolul cel mai dens și mai larg elaborat. Pentru a înțelege complexitatea acestuia și felul cum a fost conceput este suficient să enumerăm fără a comenta valoarea, cuprinsul acestuia, astfel: „Ierarhizarea unităților administrativ teritoriale după valoarea resurselor turistice”; „Ierarhizarea după valoarea potențialului de dezvoltare turistică”; „Patrimoniul constituit ca valoare culturală de interes național”; „Infrastructura de cazare”; „Meșteri artizani, meșteșuguri și ateliere meșteșugărești”; „Portul popular contemporan”; „Manifestări culturale – marile festivaluri folclorice”; „Bisericile de lemn”; „Bisericile de zid”; „Muzeele etnografice”; „Tezaure umane vii”; „Stațiuni turistice”; „Sportul, infrastructuri și activități sportive”; „Animația turistică”; Peter Hurley; Grigore Leșe. În sfârșit este prezentată Universitatea din Oradea.

În acest capitol (partea a II-a), Profesorul Alexandru Ilieș reproduce 1021 de fotografii color pe o paletă largă ce cuprinde: meșteșugurile artistice – ceramica, zgărzi din mărgele; sculptură în lemn, măști, cruci, mobilier țărănesc, împletituri din nuiele, țesături, cojocăriful, pictura pe sticlă, ouăle încondeiate, feronerie, portul popular contemporan, festivaluri folclorice și artistice, muzicanți și instrumente muzicale etc. În cadrul acestui capitol autorii prezintă și bisericile de lemn cu 344 de fotografii, bisericile de zid cu 75 de fotografii, muzeele etnografice din cele două zone, respectiv Crișana și Maramureș cu 401 fotografii. În total adunăm 1970 de fotografii color pe structura întregii lucrări. Atlasul mai cuprinde 105 hărți. Majoritatea absolută a hărtilor au fost realizate de Dl. Profesor Alexandru Ilieș (au mai făcut câteva hărți: Marin Ilieș, Blaga Lucian, Cozner Maria, Ilieș Dorina, Mojolic Diana). În ce privește fotografiile, toate cele din Atlas sunt făcute de Prof. Alexandru Ilieș cu excepția celor unde este precizat autorul (respectiv Baias Stefan, Ilieș Marin,, Mojolic Diana, Pop Ovidiu); au fost preluate și câteva de pe internet. Totuși apreciem că circa 1800 de fotografii aparțin domnului Alexandru Ilieș. Cartea-Atlas este bilingvă, adică toate materialele sunt traduse și în limba engleză. Amintim traducătorii: Deac Ana (cu cele mai multe capitole traduse), apoi Sturza Amalia, Ilieș Gabriela, Tătar Corina, Hurley Peter și Morar Cezar.

Majoritatea coautorilor sunt universitari/doctori în științe de la Universitatea din Oradea, dar și de la Muzeul Țării Crișurilor, Muzeul Țării Oașului, Muzeul Maramureșului, Universitatele din Cluj Napoca, București, Timișoara.

Titlul cărții-atlas, „Crișana – Maramureș – Atlas geografic al patrimoniului turistic – Geographical atlas of tourism heritage”, implică doar două regiuni de mare rezonanță istorică, etno-folclorică, geografică, turistică etc. Din cuprinsul cărții descoperim și zonele etnografice, respectiv „țările” medievale ce și-au păstrat caracteristicile până astăzi: Țara Oașului, Țara Maramureșului, Țara Lăpușului, Țara Chioarului, Țara Silvaniei, Ținutul Codrului, Văile Ier și Barcău, județul Bihor (Crișul Repede, Crișul Negru), județul Arad – partea de câmpie Crișana și Țara Zărandului.

Dacă fotografiile color impresionează prin tehnica lor bună, hărțile fizico-geografice, administrative, cele care relevă structura etnică, care cuprind bisericile de lemn, monumentele istorice și de arhitectură, zonarea climatică, structura confesională, a arealelor protejate, a meșteșugurilor și meșteșugarilor, infrastructura de cazare, patrimoniul construit, portul popular contemporan pe zone turistice, sunt realizate în condițiile tehnicilor moderne de azi. Sunt cartografiate toate fenomenele specifice diverselor zone.

O contribuție de valoare similară cu hărțile și fotografiile sunt nenumăratele tabele complex elaborate și care cuprind mii și mii de date extrem de tehnice și care pot fi folosite în cercetările interdisciplinare. Statistic, atlasul cuprinde un număr de 28 de tabele ce se desfășoară pe mai multe pagini, foarte importante și interesante. De exemplu, Tabelul 3.2. județul Bihor (I). Organizarea administrativă teritorială la nivelul anului 2012 cuprinde următoarele date: nr. crt., oraș/comuna, suprafața, nr. locuitorilor, localitate de reședință, localități componente (anul atestării documentare) este edificator.

Datele statistice ne stau la dispoziție pentru prima dată într-o publicație de largă circulație.

Din cunoștințele noastre o lucrare de acest gen este pionierat în România. Folosind fotografia color și tehniciile de cartografiere, textele scurte, precise, traducerea în limba engleză a tuturor textelor sunt câteva considerații ce ne îndreptățesc să apreciem la superlativ această realizare.

Dar merită să amintim câteva din studiile care preced Atlasul și ne referim la lucrările regretatului Barbu Ștefănescu, profesor la Oradea, cu titlul modest (dar densă și riguros elaborată), *Crișana și Maramureș – Câteva repere istorice*; lucrarea Gabrielei Ilieș și Ioana Josan, „*Tările*”, *regiuni geografice specifice*; lucrarea *Particularități în organizarea administrativ-teritorială* a profesorilor Alexandru Ilieș, Vasile Gramă, Maria Gozner; (*Re*)construcție europeană, autori Alexandru Ilieș, Jan Wendt; *Elemente de cadru natural*, autor Lucian Blaga; *Geodiversitatea (Arii naturale protejate)* autori Dorina Camelia Ilieș, Grigore Herman, Ovidiu Caceu; *Potențialul demografic*, autor Marcu Stașac; și, nu în ultimul rând, am putea spune un splendid eseu cu profunde reverberații științifice cu titlul *Vatră românească. Satele bihorene*, datorat regretatului savant recent plecat dintre noi, Profesorul universitar doctor Ioan Godea.

Nu putem încheia fără a pomeni textelete ce preced carte/atlas ale domnilor profesori Alexandru Ilieș de la Universitatea din Oradea, Ioan Ianos Universitatea din București și Pompei Cocean – Universitatea din Cluj Napoca, iar în Postfață își exprimă gândurile proprii Corneliu Iațu de la Universitatea „Al. I Cuza” din Iași, Nicolae Popa de la Universitatea de Vest din Timișoara, Vasile Efros de la Universitatea „Ștefan cel Mare” din Suceava, Rodica Petrea de la Universitatea din Oradea.

Încheiem cu cuvintele Profesorului Alexandru Ilieș: „*Crișana și Maramureșul sunt încă două provincii istorice cu numeroase areale etnografice, ce dețin resurse turistice autentice și bine conservate. Sunt două provincii păstrătoare a unui inestimabil tezaur de monumente istorice, de arhitectură sau de artă, vestigii istorice, ca și a unui veritabil patrimoniu etnofolcloric de o valoare și o puritate neasemuită*”.

Dacă parcurgem cu atenție această carte/atlas vom înțelege de ce Academia Română i-a acordat cel mai prestigios premiu în specialitatea „geografie”, vom constata cât ne-a lipsit această carte și cât de mult ne folosește atât specialiștilor, cât și cititorilor de rând.

Felicitări Profesorului Alexandru Ilieș și colaboratorilor săi! Felicitări Universității din Oradea!